

Gegužės 27 d. Kaune įvyko 17-asis Norilsko sukilimo dalyvių sąskrydis. Už žuvusiuos vėles Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios. Mes dėkojome Aukščiausiajam, kad išlikome, sugržome, sulaukėme Nepriklausomybės.

"Norilsko Vyčių" susitikimą tėsėme LK Kauno Igulos karininkų ramovėje. Sugiedoję politinio kalinio kunigo Česlovo Kavaliausko sukurta sukilėlių himną, žuvusiuosius pagerbėme tylos minute. Bendrijos pirmininkas Bronius Zlatkus perskaitytė tarybos metinę ataskaitą, kalbėdamas pabrėžė ryšį su kitu tautybių sukilimo dalyviais prasmę. Prisiminė ir bendrą dabarties tikslą – puoselėti demokratines vertynes, dėl kurių aukojo Norilsko laisvės šaukliai.

Sąskrydžio dalyvius pasveikino svečias iš Ukrainos, buvęs Gorlago 4 lagerio sukilėlių komiteto pirmininkas Eugenijus Gricekas. Svečias

iteikė iš Ukrainos atvežtą kepalėlių duonos ir juodos spalvos su raudona juosta viduryje sukilimo vėliavą. Ji 4 lageriję buvo iškelta po pirmo kruvino bolševikų susidorojimo. Juoda spalva simbolizavo mūsų gyvenimą, raudona – kritusių bendražygų kraują. E. Gricekas dėkojo Lietuvai už moralinę para-

mą Ukrainai.

Išrinkti "Norilsko Vyčių" bendrijos tarybos nariai: Vytautas Balsys, Vytautas Kazulionis, Bronius Zlatkus, Algimantas Puras, Joana Mureikienė, Petras Klangauskas, Bronius Ramanauskas, Petras Gataveckas. Bendrijos tarybos pirmininku išrinktas Bronius Zlatkus.

Buvo rodomas ukrainiečių atsivežtas filmas su liudytąjų pasakojimais apie kruviną bolševikinį terorą ne tik lageriuose. Tarp jų buvo ir lietuvių – Norilsko, Karagandos ir kitų lagerių sukilimo dalyvių.

Vytautas KAZULIONIS,
"Norilsko Vyčių" bendrijos tarybos narys



"Norilsko Vyčių" sąskrydžio dalyviai prie Kauno Igulos karininkų ramovės

Dr. Rūta GAJAUSKAITĖ, kriminologė

Genocidas

Černobylis

Po avarijos Černobylyje susižavėjimą "taikiuoju atomu" pakeitė visuotinis siaubas. Tik nesenai sužinojome, kad radioaktyvus aplinkos užterštumas buvo 400–500 kartų didesnis negu po bombos Hirosimoje susprogdinimo. Kadangi apie sergamumą ir mirtingumą duomenų vis tiek nėra, logiška manyti, kad ir nukentėjusiu turėtų būti tiek pat kartų daugiau. Apie tai 20 metų tylima – "geležinė uždanga" slepia dar vieną sovietinio genocido etapą. Po B. Jelcino pergalės apie Černobylio avariją buvo paviešinta 40 SSKP CK protokolų, leidusiu konstatuoti, kad sovietinis tautų genocidas nuo raudonojo teroro, bado Ukrainoje ir Gulago pratęstas iki Černobylio avarijos. Taigi žinomą 100 milijonų sovietų genocido aukų skaičių turėtu me padidinti iki 170 milijonų. Maža to, reikėtų patikslinti nukentėjusiu teritorijų ribas

Radiacijos paplitimo žemėlapiuose matyti, kad po sprogimo per pirmąsias keturių dienas dėl ryty vėjo kryties didžiausią spinduliuotę gavo Baltarusija ir Baltijos valstybės. Net 1986 m. balandžio 30 d., pasikeitus vėjo krypčiai, Rusija vis dar nebuvavo paliesta, nors tarša jau buvo paplitusi po visą Centrinę Europą ir siekė Skandinaviją, Vokietiją, Prancūziją bei daži Italijos. Argi ne ironiška, kad šios šalys teikė pagalbą Rusijai, kaip nukentėjusiai?

(nukelta i 2 psl.)

Šimtametis Paragaudžio ažuolas

Kvėdarna. Iš čia kelias veda Paragaudžio link. Sukame kairėn. Mus pasitinka tankūs beržynai, švelniai žalsvu rūbu papuoš savo galvas, pasidabinę rausvais žirginėliais. O visa žemė apklotą baltu plukių kilimu.

Sužavėti pasakiškos gamtos šventovės atsiduriame šimtamečio ažuolo – buvusio tremtinio Kazimiero Petrošiaus sodyboje. Kvėdarnos krašto tremtinių seniūnė Petrutė Lukoševičienė veda mus vidun. Mus pasitinka šimtametis Kazimieras. Pasveikinę jubiliatą negalime nesistebeti jo šviesiu protu, giliai išmintimi, puikia atmintimi, tvarkinga namų aplinka.

Ir pats jis – tiesus ir greitas. Atsikélęs į Paragaudį iš Lembo. Buvęs turtingas ūkio savininkas. Sovietai "išbužino". Nuvežę į Tauragę, įgrūdo į gyvulinį vagoną, kuriamo teko išbūti 18 parų. Ištrémė juos tris: motiną, žmoną ir jį, i Sibirą – Irkutsko sr. Taišeto r. Sueticho gyvenvietę.

Kazimieras buvo stalias, iš prigimties turėjo meninink



Jubiliatas su LPKTS Šilalės skyriaus nariais

ko gyslelę. Tremtyje pritaikė savo amatą – gaminio baldus. Sibire išbuvo nuo 1949 iki 1958 metų, ten gimė vaikai. Parsivežė juos keturis.

Grįžę į Lembo kaimą. Sodybą rado išdraskytą, pastatus nugriautus. Teko kurtis iš naujo. Tik vėl – melioracija iškélé. Tada nusipirko ūkelį netoli Kvėdarnos esančiamame Paragaudyje, kur tebegyvena iki šiol.

Prisiminės savo vaikystę, Kazimieras nuklysta į Gvaldus. Ten gyveno tėvai, turėję 87 ha žemės, augo du broliai

ir trys seserys. Augino avis, linus, patys verpė, audė, siuvo, meistravo. Tad ir Kazimieras išmoko ne vieno amato. Grįžęs iš Sibiro dirbo statybos brigadininku. Atstatė Kazimiero Jauniaus klėtelę. Pats gaminio baldus, puosė aplinką. Visą amželį gyveno saikingai, gal todėl ir švēsdamas garbinę jubiliejų jaučiasi žvalus.

Jubiliatas su žmona leidžia dienas sūnaus ir marčios globojami.

Teresė ŪKSIENĖ,
LPKTS Šilalės sk.
pirmininkė

Numeryje
skaitykite:

3 Gegužės 31-osios rytas buvo paskutinis nomenklatūrinei planinei valdžiai – ar Lietuvos žmonės gailėsis nueinančiųjų?

4 "Vilties lydėta" – knyga apie lietuvių, nepalūžusių sunkiausiomis gyvenimo minutėmis, nepraradusių vilties

6 Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės diena buvo paminėta visoje Lietuvoje



Genocidas

(atkelta iš 1 psl.)

Daug tikslesnius žemėlapius turėjo Maskva, nes kasdien specialus lėktuvą apskrisdavo teritoriją ir išmaituodavo spinduliavimo intensyvumą. Tačiau jų iki šiole nepateikė Europai. Argi ne nusikaltimas žmonijai, o ypač Lietuvai, gavusiai 400–500 didesnę nei leistina dozę?

Pirmieji apie padidėjusį radioaktyvumą prabilo švedai. Neįtikėtinai radiacijos padidėjimą fiksavo ir Lietuvos mokslo įstaigos, tačiau neturėjo teisės tų duomenų skelbti.

Lietuvoje užterštumo pasekmės buvo išryškintos pagal leukozinį pieną ir gimusį veršiuką 50–80 proc. sergamumą leukoze. Pirmą kartą apie tai buvo prabilta Mokslų akademijos konferencijoje, tačiau pateiktis duomenys spaudoje buvo paneigti (remiantis pakeistais normatyvais), drįsę prabilti – represuoti. Ir šiandien Lietuvoje neviešinami sveikatos bei mirtingumo duomenys. Didžiausias nuostolis – gimstamumo sumažėjimas bei išsigimimų padidėjimas. Žinome, kad kas devintas respublikos gyventojas – su negalia, kas penktas vaikinas atleidžiamas nuo karinės tarnybos dėl psychinių deformacijų. Tai vis šalutiniai duomenys, kurie tik apgraibomis leidžia įsivaizduoti tikrąją padėtį.

Paviešinus "Kremliaus išminčių slaptus protokolus" paaiškėjo, kad viena iš efektyviausių "profilaktinių priemonių" buvo standartų pakeitimas, tai yra visoje SSRS buvo 30–50 kartų padidintos leistinos normos, ir apšvitinimo kaip nebūta!

Tik po 1990 m. rinkimų, kai į Aukščiausiąją Tarybą pateko keturi "žalieji", buvo pradėta rūpintis Černobylio avarijos pasekmėmis: sudarytas užterštumo žemėlapis, iškovo tas tarptautinis pripažinimas, kad be Rusijos, Baltarusijos ir Ukrainos nukentėjo ir kitos šalys. Gauta ir parama – 1 milijardas eku (5 milijardai litų) Lietuvai ir po 0,5 milijardo eku Latvijai ir Estijai. Kur dingo ši Europos parama, galėtų paaiškinti ekspremjeras G. Vagnorius, nes jokių dotacijų negavo nei Sveikatos apsaugos ir aplinkos apsaugos ministerijos, nei 7 tūkst. Černobylio avarijos likviduotojų, nei specialieji centrai.

Dingo penki milijardai litų, visai nustekinta sveikatos apsauga, krauju vėžiu gydyti vaistų tegauja kas penktas vaikas, protezų laukiamą 4–5 metus, maži medikų atlyginimai geriausius specialistus išvarė į užsienį. Ir visai užmiršta, kad avarijos likviduotojai prieverta, nuogomis rankomis, be apsaugos priemonių užkimšo tuos "pragaro vartus". Štai ką reiškia "geležinė uždanga".

Ignalina

Įtarimą dėl Lietuvos valdžios vykdomo lietuvių genocido sustiprina ir

tai, kad nelikvidavus Černobylio avarijos pasekmių, siekiama išlaikyti branduolinės valstybės įvaizdį ir planuojama vietoj uždaromos statyti naują AE.

Kai pernai ivyko žemės drebėjimas Kaliningrado srityje, geologai čiupo tektoninių zonų žemėlapius, bražė epicentrus ir nustėrė laukė drebėjimo "aido" Ignalinoje, nes avarija galėjo ivykti daug siaubingesnė nei Černobylyje...

1972 m. niekas nekreipė dėmesio į mokslininkų pateiktus žemėlapius ir pačioje pavojingiausioje vietoje suplanavo ir pastatė AE. Stalinistai siekė tikslo: "Lietuva be lietuvių". Bet kodėl taip elgiasi nepriklausomos Lietuvos valdžia? Jiems, matyt, nesvarbi Lietuvos ateitis. Nedesovietizuota valdžios sistema ir toliau dirba prieš savo tautą.

Alternatyva

Tik Žaliųjų partijos dėka per Europos žaliųjų parlamentą Europos Sąjungą pasiekė šie argumentai: Ignalinos AE ekologiškai pavojinga (dėl tektonikos), politiškai žalinga (jos veikla remiama Kaliningrado karinė bazė ir A. Lukašenkos režimas) ir ekonomiškai nuostolinga bei Lietuvos gamybai nereikalinga.

Buvo pateiktas ultimatumas: arba AE, arba ES. Lietuvos valdžia iškart sutiko. Šiandien, kai esame ir ES, ir NATO narės, pradėta šтурmuoti naujos AE statyba, nors nė viena sąlyga nepasikeitė: tektoninė zona tik suaktyvėjo, pirkėjai – ta pati rusų karinė bazė ir A. Lukašenka, mūsų pramonė naudojasi tris kartus didesne nei reikia termoenergetika. Akivaizdu, kad tik ES kategoriski draudimai, o ne rekomendacijos įsisavinti alternatyvias energijos rūšis veikia mūsų valdžią.

Apibendrinant istorines, ekologines, politines ir ekonominės žinias galime konstatuoti, kad branduolinė, veikla žmonijai pavojinga dėl avarinumo, neišspręsto atliekų laidojimo bei AE konservavimo nesuderinamu su tektonine Lietuvos zona; Lietuvos partokratija kelia grėsmę slėpdama tikrąjį sveikatos bei genetikos būklę; tėsia politinius žaidimus su buvusiais okupantais; negalvoja apie ekonominius nuostolius ir ekologinę grėsmę Lietuvai ir visai Europai. Lietuvos valdžia nesirūpina mokslininkų atrastų alternatyvių energijos šaltinių įsisavinimui, bet ir toliau planuoja naujas AE statybą – tai yra planuoja naują nusikaltimą prieš tautą, lyg būtų maža 170 milijonų badu numarintų, Gulage nukankintų, psichiatriinėse suluosintų, tankais sutraiškytų.

Valdžioje esantiesiems, matyt, diktuoja "didysis brolis". Jie vėl svarsto atominės energetikos vystymo planus – lietuvių genocido garantą.

Povandeniniai sėkmindo sandorio akmenys

"Mažeikių nafta" tapo Kremliaus politinių žaidimų auka, kai buvo pradėtas "Jukos" naftos kompanijos žlugdymas ir bendrovė pajungta tiesioginei įtakai per "Rosneft". Kadangi "Mažeikių nafta" buvo įregistruota kaip "Jukos" užsienio įmonė Nyderlanduose, Maskvos arbitražo teismas "Jukos" firmai kovo 28 d. paskyrė laikinąjį stebėtoją Eduardą Rebguną. Jis balandžio 13 d. kreipėsi į Niujorko bankroto teismą prašydamas uždrausti "Jukos" kompanijai be raštiko jo sutikimo parduoti užsienyje įregistruotų įmonių aktyvus. Po kelių pakartotinų teismo posėdių JAV teismas gegužės 25 d. leido "Jukos" kompanijai parduoti "Mažeikių naftos" akcijas. Nedelsiant dėl 53,7 proc. akcijų, priklausiusių "Jukos", pardavimo Lenkijos kompanijai buvo pasirašytas sandoris tarp Lenkijos įmonės "PKN Orlen", "Jukos International UK B. V." ir Lietuvos Vyriausybės.

Pasibaigus pusantrų metų trukusiai "Mažeikių naftos" bylai, ūkio ministras Kęstutis Daukšys džiaugėsi, kad šis sandoris pranoko lūkesčius. Tačiau užsienio žiniasklaida ji vertina nevienareikšmiškai. Nerimą kelia tai, kad naftos tiekimo į Mažeikius vamzdžio galas – šiauriniuose Sibiro rajonuose, o jo valdymo pultas – viename iš Kremliaus kabinetų. Lenkų radijas "Polonia" komentuodamas šį sandorių teigė, kad "Putinas Rusiją mato kaip globalinio masto naftos supervalstybę ir mano, kad ji, realizuodama tokį tikslą, gali atstatyti buvusias pasaulinio žaidėjo pozicijas. Putinas dabar viską stato ant vienos kortos – energetinės ekspansijos".

Be politinių yra ir ekonominių in-

teresų. Įvykus šiam sandoriui, iš "PKN Orlen" už akcijas gautos lėšos bus perduotos Amsterdamo apygardos teismui, kuriam dėl esamų "Jukos" skolų ieškinį buvo pareiškę Vakarų bankai, ir buvusiai "Group Menatep". To paties teismo sprendimu "Jukos" skolas Vakarų bankams 2005 m. gruodžio mėnesį nupirkta Rusijos kompanija "Rosneft". Taigi ji įgijo pagrindinio kreditoriaus teises ir pasinaudojo galimybe paskirti E. Rebguną laikinuoju stebėtoju. Šioje situacijoje dalis gautų lėšų gali atitekti pagrindiniams "Jukos" akcinkams: kalintiemis Rusijos kalėjimuose M. Chodorkovskiui, P. Lebedevui, Izraelyje gyvenančiam M. Brudnui ir kitiems. Pastarieji reikalauja, kad gautos lėšos būtų skirtos pagal Nyderlandų, o laikinasis stebėtojas E. Rebgunas – pagal Rusijos teisę. Jei tai pasitvirtintų, tuomet visa suma patektų į Rusijos biudžetą esamoms "Jukos" skoloms padengti. Amerikos teismas nenustatė, kaip paskirstyti gautas lėšas, jas turėtų skirti Amsterdamo teismas.

Lietuvos premjeras A. Brazauskas, vykstant ilgomis deryboms, viusuomenę tikino, kad akcijos bus parduotas tik tai bendrovei, kuri garantuoja naftos žaliavos tiekimą "Mažeikių naftai". Ministras K. Daukšys pareiškė, kad "PKN Orlen" garantija grindžiamą tik tuo, jog ši bendrovė, mokėdama tokią milžinišką pinigų sumą, turėtų sugebėti spręsti naftos tiekimo klausimą. Kokį vertę turi sutartyje numatytas saugiklis, numatas "Mažeikių naftos" penkerių finansinių metų iš eilės nuostolingą darbą, sunku prognozuoti...

Vytautas GULIOKAS

Neleiskime žeminti Lietuvos

Lietuvos laisvės kovos sajūdžio suvažiavimas, įvykęs balandžio 29 d., kreipėsi pareiškimu į LR Prezidentą, LR Seimo pirmininką, LR Ministralę pirmininką. Jame rašoma:

"Lietuvą žemintantis Seimo, Vyriausybės, Turniškių, teisėjų skandalas parodė aukštas pareigas užėmusių pareigūnų amoralumą, savanaudiškumą, šalies piliečių interesų nepaisymą. Išryškėjo pastangos mūsų valstybę valdyti papirkimais, šantažu ir kitais "mokslinių" institutų rengiamais metodais.

Ardmosios veiklos pastangomis Rusija pasiekė ir toliau siekia politinės ir ekonominės naudos, blokuoja jai nenaudingų nutarimų vykdymą. Tik dėl šios priežasties per šešiolika Lietuvos nepriklausomybės metų valdžia nieko nepadarė, kad būtų įvykdyta 1992 m. birželio 14 d. referendumu išreikšta tautos valia pareikalauti okupacinės žalos atlyginimo. Nieko nedaroma, kad būtų vykdomas 2000 m. birželio 13 d. Seimo priimtas įstatymas dėl okupacinės žalos atlyginimo Lietuvai ir jos žmonėms. Matyt, jis nereikalingas privilantesiems tuo rūpintis, nes šie yra apsirūpinę ar aprūpinami, kad tas klu-

simas liktų nejudinamas.

Žalos atlyginimas yra teisingumo aktas. Jo reikia ne vien buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniams, ar timų gyvybės, savo sveikatos kai na kėlusiams Rusijos gerovę, – kaip mégstama bet kokia proga pabrėžti, – bet ir Lietuvos ekonomikos plėtrai, ūkio atkūrimui, visiems jos žmonėms, o svarbiausia – tiesos ir teisingumo pergalei.

Lietuvos laisvės kovos sajūdis pareiškia, kad delsimas iš Rusijos pareikalauti atlyginti okupacinę žalą daro materialinę ir moralinę žalą Lietuvos valstybei ir jos žmonėms ir negali būti teisinimasis gerų santykų sugadinti. Seimas ir Vyriausybė privalo vykdyti 1992 m. birželio 14 d. referendumu ir 2006 m. birželio 13 d. Seimo įstatymo nuostatas. Primename, kad priešrinkiminiai valdančiuų bandymai nežymiu pensijų ir kitų išmokų didinimu rodyti rūpintimasi ju gerove yra tik neatliekamų pareigų masakavimas, ir jų veikla bus tinkamai įvertinta rinkimų metu.

Nereikalaudami žalos atlyginimo pateisiname okupaciją. Pasliekame teisę tuo reikalui kreiptis į Europos Sąjungos Parlamentą."



Byranti koalicinė Vyriausybė

Darbo partija nuspindė pasitraukti iš valdančiosios koalicijos, kai antradienį Prezidentas Valdas Adamkus, sukritikavęs Vyriausybę, pareiškė nebesitinkintis dviem "darbiečių" ministrais.

Trečadienį Darbo partijos prezidiumas nuspindė atšaukti iš Vyriausybės visus savo ministrus: sveikatos apsaugos – Žilviną Padaigą, kultūros – Vladimirą Prudnikovą, vidas reikalų – Gintarą Furmanavičių, teisingumo – Gintautą Bužinską bei ūkio – Kęstutį Daukšį, ir trauktis iš koalicijos. Beje, darbiečiai apkaltino Prezidentą Valda Adamką kišimus į vidas politiką, Vyriausybės ir Seimo darbo žlugdymu bei naujų partijų globą.

Laikinai einanti Darbo partijos pirmininko pareigas Loreta Graužinienė pareiškė gerokai susirūpinusi šalies politine ateitim. Ji pasipiktė

no, jog "Lietuvos politinė padėtis tapo sprendžiamā Prezidentūroje kartu su tam tikromis politinėmis struktūromis, o ne Seime ar Vyriausybėje." L. Graužinienė negalėjo pasakyti, ar Darbo partija trauks iš opoziciją, ar formuos naują daugumą. Ji pasiūlė nesubinti įvykių, tačiau pripažino, kad galimybė, jog "darbiečiai" formuos naują valdančiąją koaliciją, yra.

Tuo tarpu premjeras Algirdas Brazauskas trečadienį dar tik svarstė galimybę trauktis iš ministro pirmininko posto. Ši sprendimą jis argumentavo nepalankia koalicijos padėtimi bei blogėjančia sveikata. A. Brazauskas pareiškė, kad socialdemokratai neketina imtis atsakomybės už naujos koalicijos formavimą ir leido suprasti, kad atsakomybė už tai turėtų prisiminti tie, kuriie sugriovė ligšiolinę.

"Tremtinio" inf.

Petro Babicko palaikai grijo į Lietuvą

Praėjusių savaitę Kauno miesto savivaldybės ir Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos delegacija, vadovaujama Kauno miesto mero pavaduotojos Adelės Echo-dienės, iš Brazilijos į Kauną parvežė pirmosios Lietuvos Kauno radijo stoties diktoriaus bei radijo žurnalistikos pradininko Petro Babicko (1903–1991) palaikus.

Mintis parvežti Petro Babicko palaikus į Lietuvą kilo filmuojant laidą "7 Kauno dienos", kurios metu buvo siekiama papasakoti apie garbiausius Laikinosios sostinės žmones. "Savo laidai apie senajį Kauną pasirinkome nectilię asmenybių: tapytojų, poetų, kino operatorių, fotografių ir pirmosios Lietuvos radijo stoties balsą – Petrą Babicką. Ruošiantis laidai, sužinojome, kad P. Babicko neišspildžiusi svajonė yra grįžti į tėvynę, todėl bendradarbiaudami su Kauno miesto savivaldybe nuspindėme ją bent iš dalies išpildyti", – sakė VšĮ "Kauno radijas ir televizija" redaktorė Daiva Budrienė.

P. Babickas Kauno radiofone pradėjo dirbtį 1926 m. vasarą. Pasakoja, jog jis tuomet atvyko į Kauno radijo stotį pasveikinti jos įkūrėjų ir pabarti dėl lietuvių kalbos klaidų, o šie savo ruožtu pasiūlė ne kritikuoti, o pačiam prie jų prisdėti. Nuo to

laiko Jurbarko gimnazijos mokytojas tapo pirmuoju radijo žurnalistu Lietuvoje. P. Babickas buvo radijo diktorių, programų vedėjas, vakuvalandelių kūrėjas ir organizatorius. Jaunuji radioklausytojų jis buvo meiliai vadinas "Radijo dėde". Vokiečių okupacijos metais P. Babickas buvo paskirtas Kauno radijo stoties "Radiofono" direktoriumi.

1944 m. su brolio Kazio šeima P. Babickas pasitraukė į Vokietiją, o nuo 1949 m. gyveno Brazilijoje. Čia jis dirbo Lietuvos pasiuntinybės Brazilijoje sekretoriūmi, kultūros skyriaus vedėju, spaudos atašė, lietuviškai vedė laidas Brazilijos lietuviams. P. Babickas mirė 1991 m. rugpjūčio 27 d. Duke di Kašiašo (Duque de Caxias) mieste, esančiame netoli Rio de Žaneiro.

Palaikų perlaidojimas numatomas birželio 9 d. Petrašiūnų kapinėse. Iki tol jie bus saugomi Vytauto bažnyčioje, Kaune.

Dvi savaites Brazilijoje viešėjusi lietuvių delegacija ne tik rūpinosi P. Babicko palaikų pervežimui į tėvynę, bet baigė kurti filmą apie šią garbią asmenybę. Filmo premjera numatoma birželio 12 d., minint Lietuvos radijo įkūrimo 80-ąsias metines, per Lietuvos nacionalinę televiziją.

"Tremtinio" inf.

Įvykiai, komentarai

Griuvo kortų namelis

Nomenklaturininkų ir rusų oligarcho sulipdytas Vyriausybės namelis griuvo. Premjeras dėl šio griuvimo iškart apkaltino nevardytus griovėjus, bet leido aiškiai suprasti, kad tie griovėjai buvo amžini jo priesai – Tėvynės sąjunga. Kaip visada premjeras A. Brazauskas užsiima demagogija, nes ne Tėvynės sąjunga, o vadinosios koalicijos partneriai "darbiečiai"

atšaukė iš Vyriausybės visus penkis savo ministrus. Savo ruožtu laikinoji "darbiečių vadė" Loreta Graužinienė dėl šios Vyriausybės griūties apkaltino šalies Prezidentą.

Gegužės 31-osios rytas buvo paskutinis nomenklaturinei planinei valdžiai. Vargu ar dauguma Lietuvos žmonių ši įvykį įvertins kaip įvykusią tragediją ir gailėsis nueinančiųjų. Juk visiems įgriso nuo-

latiniai skandalai, korupcija, nesibaigiančios postų dalybos. Atomazga turėjo įvykti, nes vadinosios koalicinės Vyriausybės namelis buvo pastatytas ant supuvusių pamatų. Kita vertus, vargu ar galėjo būti kitaip, nes Vyriausybė, sudaryta interesų pagrindu ir postų dalybomis, negalėjo ilgai išsilaikyti. Tie interesai anksčiau ar vėliau turėjo susikirsti.

Juodkalnijos nepriklausomybė ir Maskvos užmačios

Europoje atsirado dar viena nepriklausoma valstybė. Įvykus referendumui, Juodkalnijos centrinė rinkimų komisija oficialiai patvirtino Juodkalnijos nepriklausomybės šalininkų atsiskyrimo nuo Serbijos pergalę. Šios komisijos pirmininkas – Slovakiros diplomatas Františekas Lipka pareiškė, kad referendumo rezultatus ir jo eigos demokratiškumą pripažino Europos Sąjunga, Jungtinės Tautos ir kitos tarptautinės organizacijos.

Juodkalnijos valdžia, atsakydama į "nuskriaustos vyresnės sesės" Serbijos kai kurių politikų nuogastavimus, kad atsiskyrus Juodkalnijai bus pažeidinėjamos vietinių serbų teisės, iškart pasiūlė Belgrado vadovams artimiausiu metu sėsti prie derybų stalo ir apsvarstyti abiejų šalių santykius. Pasak Juodkalnijos premjero Milo Džukanovičiaus, Juodkalnijos sostinė Podgorica pateiks Belgradui jau prieš referendumą paskelbtą Juodkalnijos vyriausybės deklaraciją, kaip būsimų tarpusavio derybų platformą. Deklaracijoje pabrėžiama, kad Serbijos piliečiai nepriklausomoje Juodkalnijoje naudosis visomis piliečių teisėmis kaip ir juodkalniečiai, išskyrus teisę dalyvauti rinkimuose. M. Džukanovičius pabrėžė, jog dabar tik nuo Serbijos vyriausybės priklausys, kada prasidės oficialus aukščiausio lygio Juodkalnijos ir Serbijos dialogas. Juodkalnijos premjeras dar kartą patikino, kad nepriklausomas Juodkalnijos politikos prioritetu bus kuo spartesnė integracija į europines ir euroatlantines struktūras, tai yra į ES ir NA-

TO. Tuo pačiu jis pažadėjo, kad Serbijos piliečiams, vykstantiems į Juodkalniją, nereikės užsienio pasų ar vizų. Be to, M. Džukanovičius iškilmingai garantavo Serbijos stačiatikių Bažnyčios metropolijos Juodkalnijoje neliečiamumą bei globą. Serbų nacionalistai prieš referendumą pabrėžė, kad laimėjus nepriklausomybės šalininkams, Juodkalnijos valdžia apribos Serbijos stačiatikių Bažnyčios galias, netgi atims jos turtą.

Juodkalnijos prezidentas Filipas Vujanovičius, tuojo po referendumo susitikęs su Slovénijos preidentu Janezu Drnovšku, pareiškė, kad Juodkalnija ir Serbija, būdamos nepriklausomos valstybės, galės kur kas efektyviau ir kokybiškiau naudotis savo gamtiniais ir ekonominiais ištekliais. Tai leis pakelti abiejų šalių piliečių gyvenimo lygi.

Po referendumo kilo Serbijos politikų sukeltas triukšmas, neva referendumo rezultatai suklastoti. Serbijos prezidentui pareiškės, kad referendumo rezultatai neginčiamimi, ir pasveikinus Juodkalniją su nepriklausomybe, tokie pareiškimai, bent kol kas, prieto. Dabar "didžiosios Serbijos" nacionalistai gąsdina, jog atsiskyrusi Juodkalnija neišgyvens. Juodkalniečiai tikrai šaiposi iš tokių propagandinių išvedžiojimų, nes dar iki oficialaus atsiskyrimo nuo Serbijos jie gyveno kur kas geriau už serbus.

Idomi ir kai kurių Rusijos politikų reakcija į Juodkalnijos referendumo rezultatus. Nacionalistai ir "patriotai" ēmė verkšlenti, kad Vakarai sunaikino Jugoslaviją, dabar

silpnina brolišką slavų valstybę – Serbiją. Nors oficialus Kremliaus referendumo rezultatų kol kas nekomentuoja, tačiau matyti, kad politinėse intrigose bus bandoma išpesti naudos, ypač prieš Maskvai neįtinkančius kaimynus. Jau dabar iš Maskvos pasigirdo klausimų, kodėl Europos Sąjunga gali tarpininkauti Juodkalnijos nepriklausomybės atkūrimo procese, o Rusija nepasinaudoja "tarpininkavimo" teisėmis. Pradžia jau padaryta. Kelios neva visuomeninės, netgi Rusijos nepripažintos Padnestrės "respublikos" organizacijos kreipėsi į Rusijos Valstybės Dūmą ragindamos dėl šio faktiškai Rusijos valdomo anklavo "nepriklausomybės" iniciuoti panašų referendumą Padnestrėje. Tam pritaria ir Padnestrės "prezidentas" I. Smirnovas. Greičiausiai taip ir bus padaryta, jeigu Moldovos valdžia nepakeisavo politikos ir akli klausys Maskvos nurodymų. Aukštis V. Putino administracijos ir užsienio reikalų ministerijos parėigūnai, tarp jų ir užsienio reikalų ministras S. Lavrovas, išpejo, kad jei bus suteikta nepriklausomybė dar vienai buvusios Jugoslavijos liekanai – Kosovui, Rusija privalettes oficialiai pripažinti Abchazijos separatistų nepriklausomybę arba "priimti" Abchaziją į Rusijos Federacijos sudėtį. Ne be reikalo tokie Rusijos Dūmos veikėjai kaip D. Rogozinas nuolat primena, jog apie 90 proc. Abchazijos žmonių jau turi Rusijos pilietybę.

Taigi V. Putinas ir jo komanda nepraleidžia progos išpesti naudos vykdant imperijos atkūrimo užmačias. Jonas BALNINKAS



Nepamirštama praeitis

Gimiai tais metais, kai Lietuvoje prasidėjo partizanų kova. Apie to laikotarpio įvykius išgirdau iš tėvų ir močiutės pasakojimų. Tačiau stribų darbai, matyt vaikystėje, iki šiol liko atmintyje.

Mano tėvas Alfonsas Bendinskas, Jurgio, g. 1906 m., mama Albina Bendinskienė, Vinco, g. 1918 m., močiutė Izabelė Ališauskienė, Vinco, g. 1898 m., gyveno Marijampolės aps. Veiverių valsč. Bagotiskiu k. 1935–1947 m. šeimoje gyveno ir mano teta Birutė Ališauskaitė-Giedraitienė. Tėvai turėjo 26 ha žemės. Ginkluotosios rezistenčios metais tapo partizanų rėmėjais. Mūsų namuose buvo įrengtos penkios slėptuvės ir Tauro apyg. Geležinio Vilko rinktinės būstine.

Kai tūkstančiai Lietuvos vyrių, nenorėdami vergauti okupantui, išejo į pogrindį, visi tikėjo, kad teroras netrukus baigsis. Keturios mano tetos – Antanina Akelaitytė-Liepa, Aldona Akelaitytė-Dūdonienė-Snaigė, Birutė Ališauskaitė-Giedraitienė-Palma, Janina Starkevičiutė-Janušauskienė-Mokinukė, buvo partizanų ryšininkės.

Prisimenu 1947-ųjų vasarą. Vieną dieną priguzėjo pilnas kiemas mašinų, stribų ir jų pakaikų. Stribai mano tėvelių grubiai ištumė į svirnų ir užrakino duris. Vieni saugojo, kiti suko ratus aplink svirnų, kad jis nepabėgtų. Vidueje stribai žauriai mušė ir kankino tėvą norėdami sužinoti, kur slepiasi partizanai. Buvo girdėti kirčiai ir riksmas.

Tą dieną tėvelį, močiutę ir tetą (Palmą) išvežė į Marijampolę ir uždarė į saugumo rūsius. Kai tetą „užverbaavo“, visus tris paleido. Ištrūkusi teta daugiau pas stribus nepateko. Močiutė slapstėsi Baltreliskių kaime, netoli Skriaudžių, pas Joną Žukauską. 1948 m.

rugpjūčio 20 d. ten gimė mano pusserė Banga. Jos tėvas – Tauro apyg. Geležinio Vilko rinktinės vadas Juozas Baltrušaitis-Tigras, motina – Birutė Ališauskaitė-Giedraitienė-Palma.

Po Stalino mirties, kai močiutei jau neberekėjo slapsytis ir jis gržo gyventi pas mus, Banga ir aš augome kartu. Močiutė kartą man pasakė: „Čia tavo pusserė. Kadangi tu neturi sesers, tai ji bus tavo sesuo“. Konspiracijos tikslais Banga buvo už-

registruota kaip pamatinukė, suklastota gimimo data, išrašyta Pažangutės pavardė. 1957 m. Bangą Pažangutę įsidukrino jos tėvelio J. Baltrušaičio-Tigro sesuo Petronėlė Baltrušaitytė-Dzedulionienė.

Mano tėvai buvo įrašyti į nusiteikusią prieš sovietų



Gražinos tėveliai Albina ir Alfonsas Bendinskai (kairėje)



Gražinutė (dešinėje) su pusserė Bangute 1954 m.

valdžią sąrašus. Prisimenu, kartą atvažiavo stribai mus išvežti į Sibirą. Tėvelis su močiute iš namų buvo pasitraukė, o mama, turėjusi negalią, – silpnai vaikščiojo net su ramentais, – gulėjo lovoje. Paėmė mamą už rankų ir kojų, įkėlė į neštuvus. Mama, paėmusi ramentus, daužė stribus: per rankas, per kojas, per nugara. Vienas stribas paleido neštuvus ir mama iškrito. Tada dar įnirtingiai ėmė gintis ir nesileido vėl paguldoma ant neštuvų. Vienas jų, matyt, vy-

resnysis, nusispovė ir išvažiavo. Tas vaizdas ir dabar gyvas mano atminty. Mūsų šeima slapstėsi, tad į Sibirą nebuvome išvežti.

Nukentėjo tolimesni giminės. Dėdė Bernardas Bendinskas buvo ištremtas į Jakučių. Po Stalino mirties gržo į Lietuvą, bet palaužtos sveikatos ir laisvės dienų nesulaukė. Pranas Starkevičius-Dėdžiukas, kitas mano dėdė, 1947 m. suimtas išvežtas į Krasnojarsko kraštą, Uchta. Nuteistas 25 m., kalėjo 11 metų, dalyvavo Vorkutos politinių kalinių sukiliame. Dėdžiukas nuo 1945 m. buvo karys savanoris, Vyties

Kryžiaus kavalierius. Joduktė Janina-Mokinukė buvo partizanų ryšininkė. Išvežta nebuvo, pavyko išsislapstyti. Teta Aldona Akelaitytė nuo 1945 m. buvo Tauro apyg. Vytauto rinktinės vado Žvejo vardu apdovanota juoste "Už uolumą", palaikė ryšius tarp Vytauto, Stirnos ir Geležinio Vilko rinktinėmis. 1947 m. kovo 1 d. įvykus išdavystei, A. Akelaitytė-Snaigė suėmė. Tardymu metu ją žiauriai kaninkino, kelis kartus buvo praradusi sąmonę, bet partizanų neišdavė. 1948 m. A. Akelaitytė išvežė į Mordoviją. Kalėjo iki 1956 metų. Birutė Ališauskaitė-Palma buvo Tauro apyg. Geležinio Vilko rinktinės ryšininkė, vėliau partizanė – sanitario būrio viršininkė, už nuopelnus apdovanota. Žuvo 1948 metų pabaigoje.

Vyresniosios karčtos žmonės gerai prisimena, kaip teko gyventi po Antrojo pasaulinio karo. Miestuose ir kaimuose knibždėte knibždėjo agentų, šnipų ir įvairaus plauko parsidavėlių, buvo verbuojami žmonės, siaubiamos sodybos, plėšiami gyventojai. Partizanai slėpėsi gerai užmaskuotose slėptuvėse. Jei ne išdavikai, nebūtų buvę tiek aukų. Ir šiandien, praėjus, atrodo, nemažai laiko, sakau: „Žmonės, nepamirškite praeities“.

Gražina
BENDINSKAITĖ-
ČEKAVIČIENĖ

Naujos knygos

Apie lietuvaite, nepradarusią vilties

„Vilties lydėta“ – tai knyga apie taurių lietuvaite Antaniną Kliknaitę-Naruševičienę, nepalūžusią sunkiausiomis gyvenimo minutėmis, nepradarusią vilties. Net ir po sunkių tardymų ji tikėjo, kad Lietuva bus laisva, nes mylėjo savo tévynę. Kauno kalėjime Antanina pagimdė sūnų Aurelijų, šios knygelės sudarytoją. Leidinyje aprašytas sunkus jo mamos gyvenimas ir nuolatinė kova už šviesesnę rytdieną.

Su Antanina Naruševičiene, jau iškeliausia į Amžinę, 1952 metais kalėjome Kazachstane, Karabaso ypatingo sugriežtinto režimo lageryje. Jis buvo akylai saugomas kareivių, kalinės nuasmens – vietoj vardų ir pavardžių buvome „sunumeruotos“, numerius privalėjome nešioti ant viršutinių drabužių. Tie numeriai mus lydėjo darbe ir buityje. Net miegant numeris buvo prikaltas prie gulto. Sunkus darbas akmenų karjere, didžiulis graniato kalnas kiekvienai kėlė didelį pavoją. Moterys, prisirūsusios virvėmis, kabėdavo

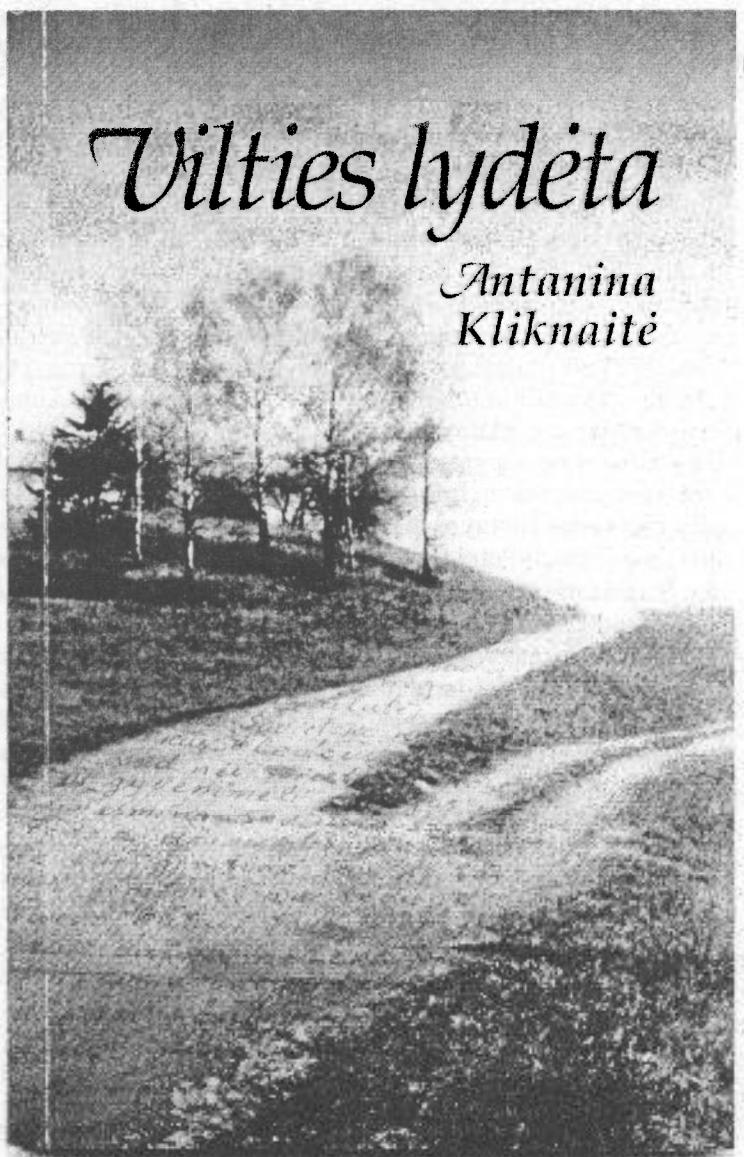
ant akmens sienos, laipiodavo nuolaužomis, laužtuvas stumdydavo išsprogdintus kabancius akmenis. Tekdavo grąžtais gręžti skyles, kad naktį laisvieji darbininkai galėtų sprogdinti kalną. Su sprogdintus akmenis turėjome smulkinti sunkiais, 16 kg sveriančiais kūjais ir rankomis sukrauti į vagonelius. Vaikščiojome kruvinomis kojomis. Netrušo ir fizinių bausmių, alinusiu dvasines jėgas, pakirtusių sveikatą. Tai – karceriai, marinimas badu, draudimas rašyti laiškus, įvairios baudžiamosios sankcijos.

Antanina kiekvienam rastavo paguodos žodį, pasitikėjo žmonėmis. Neprarado vilties sunkiausiomis gyvenimo akimirkomis. Apie tai skaityme eileraščių knygoje „Vilties lydėta“. Mes, praėjusios sunkų Karabaso lagerio kelią, nuoširdžiai dėkojame Antaninos sūnui Aurelijui, jamžinusiam mamos atminimą ir už jo pastangas, kad Antaninos Kliknaitės-Naruševičienės knyga pasiektų skaitytoją.

Anelė KUPSTIENĖ,
buvusi politinė kalinė

Vilties lydėta

Antanina
Kliknaitė





Paminėjome Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dieną

Druskininkai. Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejaus darbuotojų iniciatyva šiemet buvo surengta daug renginių, skirtų Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienai paminėti.

Gegužės 19 d. susirinkusiesiems prie muziejaus "Girios aidas" Druskininkų miškų urėdijos urėdas V. Klimas pristatė žemėlapį "Laisvės

kovotojų keliais", kurį sudarant bendradarbiavo ir minėto muziejaus darbuotojai. Paskui autobusą ir lengvųjų automobilių vilkstinė patraukė turistiniu maršruto "Partizanų takais". Aplankytos partizanų žūties vietas ir partizanų žeminė.

Gegužės 20 d. Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejus, atsiliepdamas į Prancūzijos muziejų direkcij

jos kvietimą, surengė šventę "Naktinis muziejus". Iki pušiaunakčio buvo demonstruojami filmai apie Lietuvos kariuomenės sunaikinimą, apie partizanų pasipriešinimą okupantui, apie lagerius ir tremtį. Per šimtą Druskininkų vidurinių mokyklų moksleivų, dalyvavusių renginyje, plojimais sutiko buvusį partizaną, Varčios mūšio dalyvį Vincą Juškevičių.



Druskininkų urėdijos urėdas V. Klimas pristato žemėlapį "Laisvės kovotojų keliais"



Renginio dalyviai susipažsta su partizanų žemine ant Ratnčios kranto

Gegužės 21 d. Senamiesčio vidurinės mokyklos moksleiviai surengė teatralizuotą turistinio maršruto "Neatversti Druskininkų istorijos puslapių" pristatymą. Nepalankios oro sąlygos neatšaldė jaunatviš-

ko entuziazmo.

Džiaugiamės, kad renginiuose dalyvavo daug jaunimo, mūsų mokyklų auklėtinų.

Gintautas KAZLAUSKAS
Autoriaus nuotraukos

Kazliškis (Rokiškio r.). I Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienos minėjimo projekta įsitrukė visi bendruomenės nariai, prisdėjo ir Kazliškio pagrindinės mokyklos mokiniai. Atvyko Juodupės, Pandėlio kuopų jaunieji šauliai, vadovaujami Sigito Zoko ir Igno Vaitoškos, Panevėžio aps. šaulių rinktinės štabonariai, vadovaujami Vytauto Indreliūno, bei Rokiškio šaulių 4-os kuopos šauliai.

Šventinę dieną pradėjome žygiu per Notigalės pelkę iki Jono Šiupinio ir jo vadovaujamų 20 partizanų bunkerio. Kazliškio pagr. mokyklos moksleiviai bunkerį pamatė pirmą kartą, tačiau apie kovoju siusius partizanus ir jų žūtį žinojo iš istorijos pamokų. Šių vietovių partizanų atminimo įamžinimo iniciatorius – Rokiškio savivaldybės darbuotojas žemėtvarkininkas Arvydas Šarka. Salagilio kaimė, prie galingo ažuolo pritvirtinta atminimo lenta, pastatytas tautodailininko Leonas Ernesto Juozonio sukurtas koplystulpis. Partizanų bunkerį 1996 m. rugpjūtį atstatė Ku-

piškio miškininkai.

Kazliškio bažnyčioje šv. Mišas už žuvusius partizanus aukojo kunigas Povilas Juzonas, giedojo Rokiškio buvusių politinių kalinių ir tremtinių choras (vad. V. Šablinskienė). Po šv. Mišių išvykome į Salagilio kaimą pagerbti 1944 m. Geniškių kaime žuvusio 21 partizano. Prie paminklo Rokiškio krašto apsaugos savanoriai žygydarbių pagerbė salvėmis, padėjome gėlių, uždegėme žvakucių.

Išvykome į Pandėlij, kur prie malūno, šulinį vietoje, pastatytas paminklas, o Pandėlio kapinėse perlaidoti 13 partizanų palaikai. Kazliškio kultūros namuose tēsėme minėjimą. Koncertavo Konstantinos ansamblis, buvusių politinių kalinių ir tremtinių choras.

Mieli buvę partizanai, tremtiniai, Tėvynės patriotai, nenusineškime į Amžinybę neįkainojamo Nepriklausomybės kovą atminimo: aprašykime savo žygius, kad mūsų narsa ir pasiaukojimas ateinančioms kartoms žadintų pareigą ginti Lietuvos gyvastį. Juk papasakoti, parašyti turime apie ką.

Feliksas MAŽEIKIS

* * *

Ukmergė. Jaunųjų konservatorių lygos Ukmergės skyriaus nariai, suvokdami, kad laisvės kovos yra vienas iš prasmungiausių mūsų istorijos puslapių, pakvietė visuomenę paminėti Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dieną.

Susirinkusieji į dviračių žygį, nepabūgę permainingo oro, turėjo numinti kelis kilometrus nuo Ukmergės iki Müšios parko, kur vyko iškilmingas Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienos minėjimas. Renginį vedės jaunųjų konservatorių lygos narys Andrius Kalesnikovas pakvietė sugiedoti Lietuvos himną, po kurio tylos minute buvo pagerbtai partizanai, žuvę kovose dėl Lietuvos nepriklausomybės, kovotojai už demokratiją visame pasaulyje. Dukstynos pagrindinės mokyklos moksleiviai deklamavo eiles, atliko muzikinius kūrinius. Giedojome buvusių tremtinių choras, vadovaujamas Julijos Juodienės.

Aktyvus partizaninio ju-

dėjimo atminimo puoselėtojas Vytautas Viliūnas, ypač daug prisidėjės organizuojant renginį, susirinkusiuosius kvietė ne tik atmintinomis dienomis aplankytį partizanų kapus, bet nepamirštį indėlio į dabartinę mūsų laisvą valstybę.

Vytautas Gipas pažymėjo Lietuvos kariuomenės svarbą kovojant dėl laisvės bei dabartinėje visuomenėje.

Rajono savivaldybės tarybos narys Albinas Zailskas, pasakodamas apie sunkią rezistencinę kovą Lietuvoje, pabrėžė, kad istorija tēsiasi, brėsta nauja karta ir tautos kūrimo darbus perims mūsų vairai ir vaikaičiai. Jaunąjį Lietuvos kartą – būsimuosius tautos gynėjus ir kūrėjus, būtina auklėti patriotiškumo ir Tėvynės meilės dvasia.

Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienos šventė ne tik padėjo visuomenei geriau suprasti nūdienos kariuomenės raidą, bet ir suteikė galimybę susipažinti su praeityje už Lietuvą kovojuisiais didvyriais.

Vytautas VILIŪNAS

Šiltą dieną

Lietuvai pagražinti Pajstrio skyriaus (Panevėžio r.) vadovas Benediktas Striška iškėlė puikią idėją – Tarptautinę paminklų apsaugos dieną – balandžio 18-ąją aplankytį ketletą atokesnių kaimų ir paminklų. Į kvietimą atsiliepė keli entuziastai. Sumanymą pradėjome apžiūrėdami Benedikto Striškos namuose įrengto muziejaus naują ekspoziciją. Išvažiavome.

Sustojome prie Istrižos (anksčiau vadintos Bizdžiūnais) stogastulpio. Jis skirtas kartu su šešiomis to kaimo sodybomis sudegusiai mokyklai atminti. Pasidžiaugėme stipriai besilaikančiu, apdegusių kaimo kryžiumi, kuriam beveik šimtas metų. Jeigu tiksliai nežinosi tos vietas, tai senojo kryžiaus išlakių pušaičių apsuptu ne nepamatysi. Istrižos kaimė manėme aplankysią Stanevičių sodybą, tačiau ant durų kaboj spyna.

(nukelta į 7 psl.)



Kalniškės mūšio partizanai

Botyrių šeima

Jonas Botyrius, g. 1878 m., ir Marija Sadauskaitė, g. 1884 m. Pasūduonio k. – susituokė 1906 m. ir apsigyveno vyro Jono Botyriaus paveldėtoje tėviškėje Traiskiuose. Tai buvo darni darbščių, sąžiningų, kilniadvasių žmonių šeima. Turėjo 20 ha žemės, gyveno pasitirimai. Tėvas kaime buvo gerbiamas, šviesaus proto žmogus, iki pirmosios sovietų okupacijos buvo renkamas kaimo seniūnu. Vaikus leido mokytis, rūpinosi jų ateitimis.

Botyrių šeimoje užaugo 11 vaikų: šeši sūnus ir penkios dukterys: Julius, g. 1907 m., Adelė, g. 1910 m., Albinas, Onutė, Jonas, Julija, Česlovas, 1918 m., Leonas, g. 1920 m., Pranutė, Magdutė, g. 1927 m., Juozas, g. 1928 m.

Vyriausias sūnus Julius, Vilniaus universitete baigė humanitarinius mokslus, neprisklausomos Lietuvos metais dirbo Ukmurgės gimnazijos inspektoriumi, dėstė vokiečių kalbą. 1944 m. traukiantis frontui į Vakarus, pasitraukė visojo šeima, gyveno JAV, mirė 2002 m. Vyriausia duktė Adelė baigė Karklinių žemės ūkio mokyklą, buvo gabi mezgėja. Ištakėjusi už ūkininko Kazio Dulinskio į Smalnyčios k., prie Kalniškės miško, buvo pavyzdinga šeimininkė. Ji su vyru rėmė jaunesnius brolius ir seseris, tėvus. Brolis Česlovas buvo Lietuvos žemės ūkio akademijos studentas, persekiojamas įstojo mokytis į Veterinarijos akademiją. Dėl beslapstančių brolių Jono ir Leono iš akademijos išvarytas. Česlovas nutraukė studijas, ėmė slapstytis. Žuvus broliams partizanams buvo nuteistas 10 metų. Iš lagerių grįžo palaužtos sveikatos, mirė 1985 m. Marijampolėje.

Jonas, baigęs gimnaziją, įstojo į Lietuvos kariuomenę drauge su broliu Albinu. Jauniausioji sesuo Magdutė su liūdną šypsena prisimena vairystėje pavyduliavusi brolio kaimo merginoms...

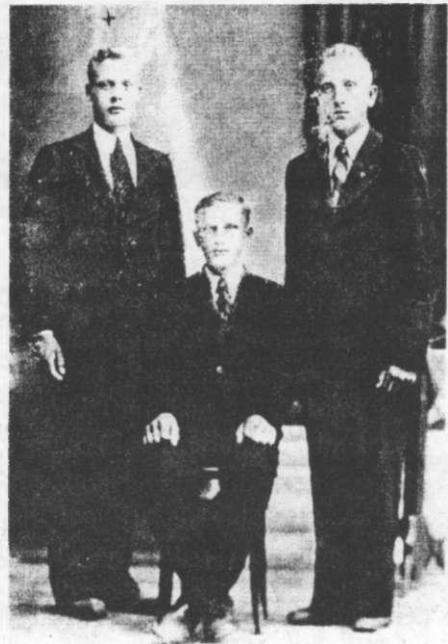
Broliai Botyriai

Jonas Botyrius-Basanavičius gimė 1916 m. vasario 16 d. Trakiškių k., Kalvarijos

valsč., Marijampolės aps.

Pirmosios sovietų okupacijos metais Jonas slapstėsi. Užėjus vokiečiams, prie Kalvarijos dirbo ūkvedžiu.

Brolis Leonas, g. 1920 m. kovo 22 d., baigės Trakiškių pradinę mokyklą mokėsi ir baigė Marijampolės amatų mokyklą, įgijo dažytojo specialybę. Buvo stiprus, geltonplaukis jaunuolis. Nuo vaikystės daug dirbo. "Tėvelis buvo numatęs Leonui perleisti ūkio vadovavimą, nes jis mėgo ūkio darbus, – prisimena sesuo Magdutė. – Judrus, visur skubantis. Gal todėl išėjės pas partizanus pasivadino Tarzanu."



Pirmas iš kairės Leonas Botyrius-Tarzas

Po 1944 m. fronto Jonas Botyrius į sovietų kariuomenę nestojo, su broliu Leonu, buvusiu "plechavičiuku", įsi-taisė slėptuvę laukose, kurį laiką slėpēsi motinos tėviškėje Pasūduonyje, rudeniop rado prieglobstį sesers Adelės sodyboje. Vėlyvą 1944 m. rudenį broliai Botyriai jau tik retkarčiais apsilankydavo sesers Adelės namuose – įsi-traukė į ginkluotų partizanų būrį Kalniškės miške. Ten formavosi Lietuvos ulono Jono Neifaltos vadovaujamas partizanų būrys. Jonas pasirinko Basanavičiaus, Leonas – Tarzano slapyvardį.

Lemtingą 1945-ųjų gegužę 16-ąją abu broliai – Jonas-Basanavičius ir Leonas-Tarzas – protu ir širdimi priėmė sprendimą – stoti į ginkluotą mūši prieš okupantą. Jėgos buvo nelygios – miškų supo ištisi ginkluotos okupacijos kariuomenės būriai. Išlikę gyvi kovos dalyviai pasaikoja, kad Leonas-Tarzas, sunkiai sužeistas, užgeso mū-

šio lauke. Pasibaigus šoviniams, Jonui Botyriui-Basanavičiui su grupė kovotojų temstant pavyko pasitraukti iš mūšio lauko ir miško. Atsiskyrė trys neginkluoti partizanai apsistojo nakčiai Šeštokų sodyboje. Rytą išėjo. Stribai su kareiviais juos apsupo Lapiškių pelkyne. Jonui Kupraičiui-Viksvai pavyko pasislėpti ir išlikti, o Jonas Botyrius-Basanavičius ir Bronius Ravaitis iš Lankiškių k. žuvo. Kupraitis pelkėje išbuvo iki gegužės 18-osios ryto. "Vietinis stribas gyresis: "Ta Basanavičių tai aš už barzdos iš pelkės – ir viskas", – prisimena nuogirdas partizano sesuo Magdutė Jonavičienė.



Jonas Botyrius-Basanavičius

Žuvusių partizanų kūnus atvežė į Šeštokus, išvertė prie bažnyčios, ant šventoriaus. Čia jie išgulėjo keletą dienų. Žmonės greitai atpažino partizaną Joną Botyrių-Basanavičių. Kapinėse palaidoti partizanų neleido. Vieną naktį jie buvo užkasti žvyrdubėse už Šeštokų kapinių. Naktmis ten išdygdavės medinis kryžius, pražysdavusios gélės. Jas priešai sutrypdavę, išraudavę. Kalbėta, kad kažkas partizanų palaikus perlaidojo kitur, tačiau kur – iki šiol ei nežinoma.

Neapsakomas skausmas kaustė visą Botyrių šeimą. Grėsė tremtis, susidorojimas. 1947 m. areštuotas ir įkalintas jauniausias sūnus, partizanų ryšininkas Juozukas. Į Lietuvą negrįžo. 1948 m. gegužę 22 d. abu tėvai išvežti į Irkutsko sr. Altamaisko r. Kosyną darbams miško ūkyje. 1950 m. tėvas Jonas Botyrius ten ir mirė. 1956 m. mama grįžo iš tremties. Apsistojo pas dukterį Adelę, žento jau nebuvę gyvo (1949 m. nukankintas Lukiskėse). Marija Botyrienė mirė 1965 m., sulaukus 81 metų. 1990 m.

vasarą tėvo palaikus Magdutės sūnus ir vaikaitis parvežė ir palaidojo šalia žmonos Krosnos kapinėse.

* * *

Vaclovas Kaduškevičius-Žaltys

Gimė 1906 m. Zniciose kaimo, netoli Kalniškės miško. Mato ir Onos Kaduškevičių šeimoje augo septyni vaikai: Aleksandras, Zuzana, Julė, Adolfas, Adomas, Ona ir Vaclovas. Turėjo trijų ha ūkelių, vaikai augo darbštūs, rūpestingi. Paaugė éjo pas ūkininkus uždarbiauti, kûrė savarankišką gyvenimą.

Vaclovas užaugo stropus ir pareigingas. Baigė Randžiškės pradinę mokyklą. Dirbo pas ūkininkus, po to Kalniškės miškų urėdijoje prie miško ruošos darbų. Nuo 1932 metų buvo paskirtas eiguliu, apsigyveno eiguvos sodyboje. 1934 metais susituko su Veruse Krušinskaite iš Elveriškės kaimo. Jų šeimoje augo penki vaikai: Adolfas, g. 1935 m., Angelė, g. 1936 m., Sigita, g. 1938 m., Onutė, g. 1941 m., Stasys, g. 1944 m.



Vaclovas Kaduškevičius-Žaltys

Šeima gyveno iš eigulio uždarbio ir vertėsi žemdirbyste, turėjo 6 ha žemės. Antroji sovietų okupacija eigulio Vaclovo Kaduškevičiaus šeimai atnešė neviltį ir skausmą. Buvę Neprisklausomos Lietuvos kariai greitai organizavo si į partizanų kovai. "Tėtė – miško žmogus, jis iš karto éjo su partizanais, – pasakojo Adolfas, vyriausias eigulio sūnus. – Vyrai susitikdavo apsirengę Lietuvos karių uniformomis, su trispalviais

ženklais ant rankovių. Partizanai jautėsi tikri Lietuvos kariai okupacijos sąlygomis".

1945-ųjų gegužės 16-oji. Ankstų rytą Vaclovas su Albinu ir Jurgiu Maskeliais iš Šarkiškių kaimo éjo į Kalniškės mišką susitikti su partizanais – turėjo stoti į Lakūno būrį. Tačiau miškas jau buvo supamas sovietų kariuomenės, šen ten girdėjosi šūviai. Albinas Maskelis bėgo per kelią ir čia pat sovietų kareivio buvo nušautas. Vaclovas Kaduškevičius, slapyvardžiu Žaltys, su Jurgiu Maskeliu pasiekė mūšio vietą. Jurgi Maskelių sovietų kareiviai pagavo, atvara į Šakiškių k. Sčesnulevičių sodybą. Vėliau išsivedė ant vieškelio nušovę.

Vaclovas Kaduškevičius-Žaltys gegužės 16-osios vakarop, jau gėstant mūšiui, su partizanų ryšininkais Isoda ir Juozu Lukoševičiumi, Pušelės broliu, buvo atokiau nuo mūšio centro. Vaclovas, pąmęs iš Isodos žiūronus, lipo į eglę pasižvalgyti. Baudėjų buvo pastebėtas ir nušautas. Kadangi Vaclovo Kaduškevičiaus kūno tarp žuvusių, suguldytų Simno aikštėje, nebuvo, šeima ir bendražygiai ēmėsi jo ieškoti miške. Trečią dieną po mūšio Atesnykelių kaimo vyrai rado jo kūną, nukritus po medžiu.

Aukštai ant šakos kybojo eigulio kepurė. Eigulio artimieji ir išlikusieji partizanai netoli žūties vienos žuvusių palaidojo. Vėliau brolio Aleksandro rūpesčiu prie kapo buvo pastatytas metalinis kryžius.

"Beveik kasnakt pas mus daré kratą Simno stribai, atémė maistą ir visa, ką geresnio namuose turėjome. Motiną nuolat tardė, nes žuvusio tėvo kūno niekas nematé," – pasakojo vyriausias Kaduškevičių sūnus Adolfas. 1947 m. areštavo eigulio

našlę, nuteisė 10 metų kalėti Tiumenės sr. Salichardo kalėjime. 1949 m. ten, kalėjime, ji ir mirė.

Tačiau našliačiais likusių Kaduškevičių vaikų Dievas ir žmonės neapleido. Višus penkis juos priglaudė tėvo ir motinos broliai, seserys, dėdės, net kaimynai. Vaclovo Kaduškevičiaus-Žalčio palaikus iš miško į Krosnos kapinės perlaidojo jo vaikai.

Gabrielė ALKSNINYTĖ-KARALIENĖ



2006 m. birželio 1 d.

TREMTINYS

Nr. 22 (707)

7

Šiltą dieną

(atkelta iš 5 psl.)

Privažiavome prie vienintelės Mitabynės kaimo sodybos. Gaspadorius Alfonsas Vareika atrakino vartus.

Diena, kurią mes lankėme paminklus, turbūt buvo viena iš šiltesnių ir saulėtesnių. Žydejo žibuočiai, nedrąsiai čiulbėjo paukščiai. Važiuodami mišku užsukome pas Pažemeckus Margių kaime. Kaip neužsuksi, juk čia visa laukama žmogaus. Kiek teko patirti, ten, miškuose, kaimynai vieni kitus lanko daug dažniau nei gyvenantieji gyvenvietėse. Vienkiemiuose neteko matyt nustebusiu akių: ko užėjai? Vyriausias Pažemeckų sūnus Steponas, gyvenantis téviškėje, liko namuose, o iki Antano Karoblio namų mus mielai palydėjo sesuo Stasytė. Netoli jų svbōs teka Pyvesa, apylinkės nuostabios, toléliau stovi kryžius 1863 m. sukilimo metu žuvusiems Druciškių kaime.

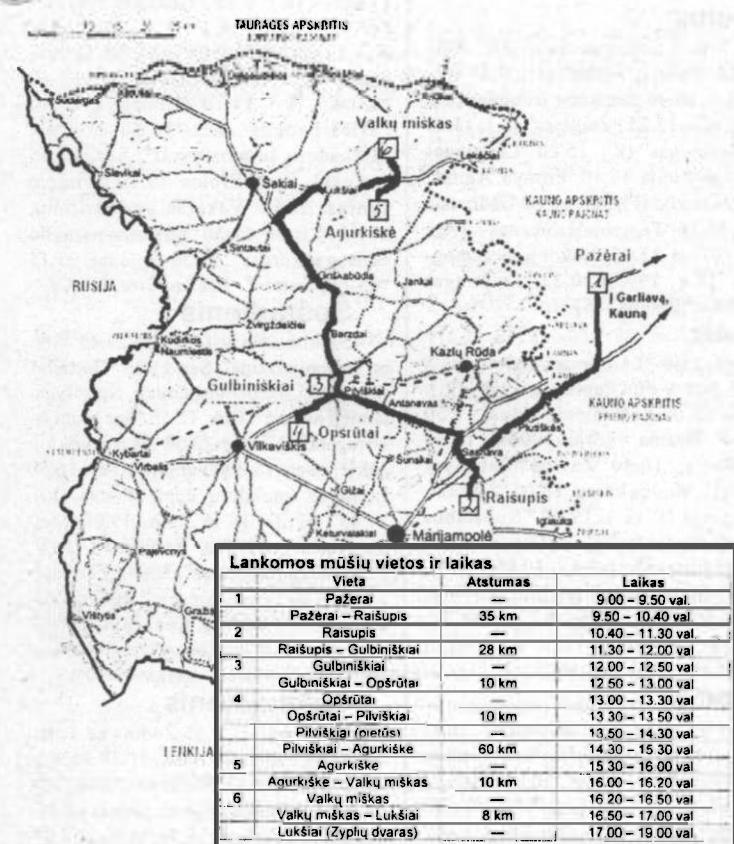
Kai pradeda skalyti šunys ir į nuošalią sodybą pasuka nepažystamas automobilis, šeimininkams turbūt būna nelabai jauku. Šito tikrai nepaklausiai 86 m. sulaukusio buvusio partizano Antano Karoblio, gyvenančio Druciškių kaime. O gal ir dabar, kaip tada, iš šuns lojimo gali spręsti, kas artinasi. Kartu į



Svečiuose pas Antaną Karobli (pirmas iš kairės)
Adelės Kaziliūnienės nuotr.

Skelbimai

Birželio 9 d. (penktadienį) rengiame žygį Tauro apygardos partizanų kovos takais. Programa:
9–9.50 val. Kauno r. Pažerų bažnytkaimis. J. Lukšos-Daumantų žūties vieta,
10.40–11.30 val. Marijampolės sav. Sasnavos seniūnija. Prie paminklo Raišupio didvyriams,
12–12.50 val. Vilkaviškio r. Gulbiniskiai,
13–13.30 val. Opšrūtai,
13.50–14.30 val. pietūs Pilviškių vid. mokykloje,
15.30–16 val. Sakių r. Agurkiškės,
16.20–16.50 val. Valkų miškas,
17–19 val. renginio aptarimas Zylų dvare.
 Informaciją tel. 8 699 11 958 suteiks V. Raibikis.



kelionę išsirengė ir pats buvęs partizanas, nes norėjo parodyti atstatytas partizanų žemės.

Pasimeldėme, padėjome gėlių prie paminklo, kur skrebė buvo nušautas ūkininkas Juozas Miknys, Antano Karoblio uošvis.

Norėtusi dažniau pabendrauti su gyvenimo universitetus žeminėse, žygiuose, lageriuose praėjusiais žmonėmis...

Ona STRIŠKIENĖ

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Teodora Lauraitytė-Meištininkienė 1929–2006



Gimė Šimkaičių k., Skaudvilės valsč., Tauragės aps. 1951 m. ištremta į Krasnojarsko kr. Nazarovo r. Tremtyje ištakėjo. Į Lietuvą grįžo 1956 m. Apsigyveno Girdiškės k., Šilalės r. Dirbo kolūkyje, 28 metus – Girdiškės ir Bijotų pašte. Užauginio tris sūnus.

Palaidota Šilalės r. Girdiškės kaimo kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnus, seserį, brolij ir artimuosius.
LPKTS Šilalės filialas

Aleksandras Bezmėnas 1913–2006



Gimė Gintarų k., Pakruojo r., ūkininkų šeimoje. Vietos gyventojai Aleksandru pasitikėjo, rinko seniūnų. 1946 m. buvo areštotas, kalėjo Komijos lageriuose. 1948 m. žmona su dukterimi buvo ištremtos į Krasnojarsko kr. Mansko r. V-Bazaicho gyvenvietę. 1953 m. paleistas iš lagerio atvyko pas šeimą, 1956 m. sugrįžo į Pakruojo r. Dirbo statybose brigadininku. Išaugino tris dukteris ir sūnus. Viena dukrelė, vos gimusi, mirė Sibire.

Palaidotas Lauksodžio kapinėse.

LPKTS Pakruojo filialas

Bronius Lagunavičius 1924–2006



Gimė Rudnės k., Varėnos r. 1948 m. su tévais buvo ištremtas į Krasnojarsko kr. – iš pradžių į Kamenčiągą, po to į Aleksejevką, vėliau į Bolšoj Ungutą. Dirbo miško pramonėje. Vedé tremtinę lietuvalaitę. Sibire gimė duktė. Į Lietuvą grįžo 1962 m. Sulaukė sūnaus. Grįžę gyveno Žemaitijoje, dirbo durpyne, vėliau atvyko gyventi į Tverečių, Ignalinos r. Dirbo melioracijoje. Palaidotas Tverečiaus kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukterį, sūnų, artimuosius.
LPKTS Ignalinos filialas

Algirdas Janulevičius 1932–2006



Gimė Gudelių mstl., Marijampolės aps. Buvo jauniausias iš šeimoje augusių septynių vaikų. Šešerių metų neteko tévo. Vokiečių okupacijos metais žuvo brolis Vytautas, sovietmečiu už partizanų rėmimą nuteisė broli Juozą. 1949 m. Algirdą su vyresniaja seserimi Birute ištremė į Irkutsko sr. Zigelovo r. Tremtyje lankė mechanizatorių kursus, dirbo traktorininku, kombainininku. 1957 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Kaišiadoryse. Dirbo įvairius darbus ir mokėsi varinėje mokykloje. Ją baigę išstojo į Vilniaus pedagoginių institutą. Sukūrė šeimą persikėlė gyventi į Dovainonis, Kaišiadorių r. Dirbo Dovainonių aštuonmetėje, Žiežmarių vid. mokyklose, vėliau – Dovainonių tarybiniame ukje. Užaugino sūnų ir dukterį. Aktyviai dalyvavo Sajūdžio veikloje. Buvo aktyvus LPKTS ir TS narys.

Palaidotas Rumšiškių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Kaišiadorių filialas

Užsiprenumeruokite "Tremtinį"

Prenumerata mėnesiui kainuoja 4,80 Lt, 3 mén. - 14,40 Lt, 6 mén. - 28,80 Lt, metams - 57,60 Lt. Vienas "Tremtinio" egzempliorius kainuoja 1,20 Lt. Indeksas – 0117.

Mūsų adresas: "Tremtinys", Laisvės al. 39, LT 44309 Kaunas, Lietuva.

SL289

Redaktorė - Jolita Navickienė
Redakcija: Aušra Šuopytė,
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
El. paštas: tremtinys@erdves.lt ,
Spausdino AB "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas.
Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 4050. Užs. Nr.963

Kaina 1,20 Lt